

de Ponte József

Budakeszi szülőtte, Európa művésze

Már gyermekkorom óta rajzolk. Ezek csak fekete-fehér képek. Egy alkalommal kitortem eből a körből. Unszolásra megpróbálkoztam olajfestéssel is, de csak az alapozásig jutottam el. Egy tudós barátunk ennek az elkészületlen vázsonnak az alapján megpróbált jellemezni. Csaknem minden szava ült. Ezek szerint néhány ecsetvonásból, színekből meg lehet állapítani az emberek karakterét?

Lehet, hogy így van, lehet, hogy nem, én mindenesetre igyekszem most spontán módon, Budakeszi szülőttének, de Ponte József akadémiai festő és grafikus munkáit elemezni. Hátha sikerül megfejteni a titkot.

A képekből egy szorongó, de a jövőben bízót embert ismertem meg, aki lendülettel kitorrt az őt körülvevő, nyomasztó érzésekből. Szinte sikítanak a szenvedélyek. A színek, mozdulatok kavalkádja azonban nem tudja elnyomni teljesen a sötét érzéseket. Legtöbb művében forog minden, mozog, kifelé igyekszik. de Ponte József magáról így ír: „Ich bin ein froher Mensch, wenn auch ein kämpferischer...” („jó kedélyű, de harcos típus vagyok...”)

Elzász-Lotaringiai de Ponte ősök. Innen a név. József 1922-ben született Budakeszin. Gyermekkor. Világviság. Tanulmányok Budapesten és Bécsben. A történelem sötét felhői gyülekeztek szűkebb pátriája felett (is). Háború. Hadifogság. Kitelepítés: a legszükségesebbek összepakolása. Szülői ház, személyes tárgyak, barátok elvesztése. Lovaskocsival a vasútállomásra. Bevagonírozás. Irány az ismeretlen. Létbizonytalanság. Szinte látom, csaknem nyomon tudom követni, hogy a művész min mehetett keresztül.

Nincs fényképezőgép, de van ceruza. Drámai pillanatképek a szenvedésről. Mozdulatlan-ságba merevedett sorsok. Szöveg nélkül is kiáltják: Soha többé! Ritka, hogy az alakok egyedül vannak. Inkább csoportban. Ismétlődő jelenet, hogy némelyek az esetteket, a szerencsétleneket magukhoz ölelve, kezükkel védelmezve vigasztalják, bátorítják. A mozdulatoknak, kezeknek meghatározó jelentőségük van.

A jól tagolt jelenetek alkalmasak üvegmozaikok készítéséhez is. Ma már számtalan templom és középület ablakán vetődik be a fény de Ponte József munkáin keresztülhalva ezer és ezer színre bontva a napsugarat. Sokszor visszatérő témák szülőhelyével, Budakeszivel kapcsolatosak. Munkái eljutottak Budakeszitől Németországon keresztül Braziliáig (Entre Rios).

Kómozaijai díszítik többek között a Dunai Svábok Központi Múzeumát Ulmban. Egyik leg-híresebb a német származású betelepülők szomorú sorsát idéző falikép. Címe és témája: elsőnek a halál, közvetve a szükségállapot és csak a harmadiknak (generációnak) jut kenyér. „Es war der sogenannte Kolonistenspruch: „Der Erste hatte den Tod, der Zweite die Not, erst der Dritte hatte das Brot.”

Termékeny és sikeres de Ponte József. Az 1996-ban Németországban megjelent Wudigess helytörténeti könyv címlapja is az ő munkáját dicséri. A Magyarországról származó németek itteni lapja-

ban, az Unserer Post-ban számtalanszor jelent meg műve (a lapnak évtizedeken keresztül művészeti tanácsadója), vagy az évente megjelenő Kalendáriumban. 1949-től negyven éven keresztül ő készítette a címlapot.

Betonüvegablakainál, mint például Stuttgartban látható „A világ teremtése”, jellemzőek a szuggesztív, bátor, tagolt színek, csíkok kavalkádja, mint Hundertwasser, Klimt képeinél, de nem megy olyan messze el a nonfiguratív kísérle-

tező kompozíciókig, mint Paul Klee, Kandinszkij vagy Moholy-Nagy László, a Bauhaus irányzat kiválóságai. De Ponte József kialakult sajátos stílusát felismerni képein anélkül, hogy ezáltal egyhangúak lennének. A bibliai tárgyú művein kívül gyakran visszatérő téma a német származású magyarok sorsa. Képeinek megkomponálásakor az egyszerűsége törekszik. Nincs szükség külön magyarázatra. Alkotásai minenki számára érthetőek, nemzetközilek, örökérvényűek. Mint a zene.

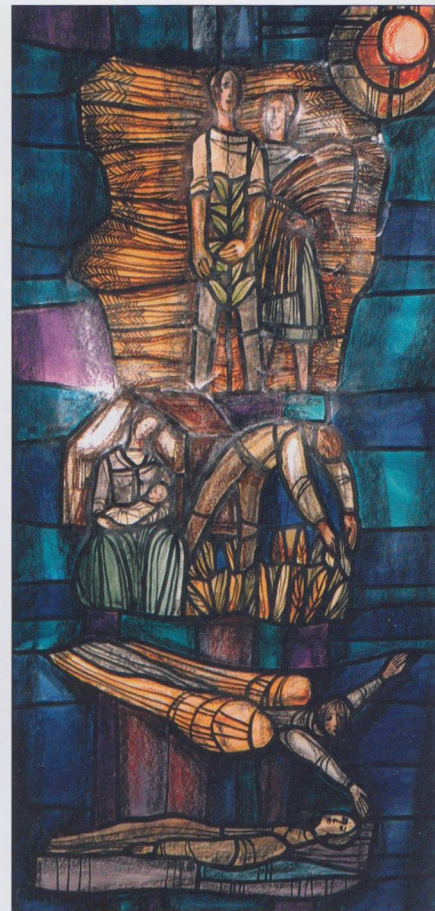
Sokirányú mester, a legkülönbözőbb technikák kiváló ismerője. Tudja, hogy miként lehet a különféle anyagokat életre kelteni, megszólaltani.

Mennyivel másabbak de Ponte József munkái, mint egy színész, mesterszakács, vagy karmester művészete. Míg ezek csak tisztavirág életűek, a pillanat varázsát nyújtják, addig ő szinte nem tud Németország, de akár Európa sok olyan szegletébe elmenni, ahol ne köszönnének vissza rá munkásságának időtálló és nagyszerű bizonyítékai.

Szívesen kísérletező típus. A széles skála a kis grafikáktól indul, olajfestményeken keresztül a tizenvalahány méteres művekig.

Főbb életrajzi adatai, munkásságának nagyobb állomásai, díjak, kiállítások a teljesség igénye nélkül:

Születési éve és helye: 1922. Budakeszi, szülőlk: de Ponte József és Albrecht Anna. Gimnázium: Pécs és Budapest. Tanulmányait 1944-ig a budapesti Művészeti Akadémián és Képzőművészeti Főiskolán végzi és fejezi be oklevéllel. Professzora többek között Szőnyi, Diósy. 1945/47 bécsi művészeti továbbképzés. 1965-ig műhely Heilbronnban, azóta egy műteremházban alkot Schwaigernben, Heilbronn mellett. Számos művészi szövetség tagja. Kötüntetéseket vehetett át 1942-ben Budapesten, 1956-ban Bécsben, 1960-tól több alkalommal Németországban, többek

között 1983-ban a Magyarországról származó németek Kulturdíját, valamint Párizsban, Baselben, Lidköpingben (Svéd.). Németországi, párizsi, salzburgi, brazil kiállításainak felsorolása hosszú lista lenne. Ennél csak a művei színhe-lyeinek a számbavétele lenne hosszabb: főleg Németországban, de ugyanúgy megtekinthető de Ponte alkotás Mariazellben, Svájcban, Spanyolországban, Braziliában, mint Budakeszin a kálvária-dombi kápolnában (mozaikablak).

Azon kevesek közé tartozik, akiknek a huszadik század nehéz történelmi időszakában is sikerült megvalósítaniuk álmaikat. Számos kortársa keresi a gyerekkorban önhibáján kívül elszalasztott önmegvalósítási lehetőségeit. Van aki piros-fehér-zöld színekre festett használati- és dísz tárgyakkal próbál emléket állítani Budakeszinek, szeretett szülőföldjének. Mások a gyökerek keresésében tesznek erőfeszítéseket, megint mások nyelveket, zenét tanulnak, könyvet írnak. Mindezekre annak idején nem volt lehetőségük.

Ezúton is kívánunk de Ponte Józsefnek tőretlen erőt, egészséget további munkájához!

Albrecht György Karlsruhe 2003. február
albrecht.georg@gmx.de
(Folytatás a 14. oldalon)